

NOVICE

LETO II. - št. 38

V KOČEVJU, DNE 14. SEPTEBRA 1957

Cena 10 din

19. SEPTEMBER — LJUDSKI PRAZNIK OBČINE LAŠČE

Občina Lašče praznuje

Tokrat bodo v občini Lašče že petič praznovali svoj občinski praznik. Vsakokrat se 19. septembra spominjamo na to, kar je že za nami, a ne bo nikoli pozabljeno. Pred štirinajstimi leti — 19. septembra 1943 — je gorel turški grad. Okoli njega so utihnile strojnice in topovi, iz gradu pa je klavno pokazal svojo glavo zapeljani človek.

Naš komentar

DELOVNO RAZMERJE

Po dvestih pripravah, pri katerih je sodelovala vsa naša javnost, je bil te dni izdelan nov osnutek o delovnih razmerjih in bo predložen ljudski skupščini v dokončno obravnavo in potrditev.

Poleg vseh dosedanjih pravic in dolžnosti, ki nastanejo s sklenitvijo delovnega razmerja, bo novi zakon predvidel še nekatere nove posebnosti. Določila tega zakona pa ne bodo veljala samo za delavce in uslužbence v gospodarstvu, ampak za vse osebe, ki so v delovnem razmerju. V tem sestavku bi obravnavali samo tiste določbe, ki jih sedanji zakon o delovnih razmerjih še ni imel.

Delovno razmerje je, kot pravi ta osnutek, pravno razmerje med delavcem na eni strani in gospodarsko organizacijo oziroma delodajalcem na drugi strani. Delavec (pod tem imenom razumevamo tudi namence in uslužbenec) se lahko poteguje za katerokoli mesto v tovarni, podjetju itd. in vsak si lahko prosto izbira zaposlitev. Da pa pride delavec do zaželenega delovnega mesta, S sklenitvijo delovnega razmerja pa dobi delavec tudi pravico do sodelovanja pri upravljanju podjetja.

Posebno dolžnost nalaga osnutek tega zakona sindikalni organizaciji. Ta mora vedno ščititi delavce in skrbeti, da delavci ne bodo prikrajšani za pravice, ki izvirajo iz delovnega razmerja. Neveljavne so vse določbe, ki bi krajšale pravice delavcu, kakor jih določa naša ustava ali ostali zakoniti predpisi, četudi bi delavec pristal na take pogoje.

Vsak delavec ima pravico do omejenega osemurnega delavnika, do dneva počitka v tednu in letnega plačanega dopusta. V dopust se ne štejejo državni prazniki in dnevi bolezni. V dnevi, ki so določeni za državne ali republiške praznike, delavci ne delajo. Delavcu mora biti zagotovljena varnost pri delu in če smatra, da mu pri delu grozi nevarnost, to delo lahko odkloni. Sam pa se mora držati vseh predpisov in ukrepov, ki so določeni za varnost pri delu.

Posebno zaščito v delovnem razmerju pa uživajo žene, invalidi in mladina. V času nosečnosti in poroda ima žena pravico do 90 dni dopusta in po tem dopustu lahko takoj izkoristi še letni dopust. Doječa mati ima 6 oziroma 8 mesecev po porodu pravico delati samo polovico rednega delovnega časa. Delavka ima tudi pravico do dopusta in nadomestila za plačilo, če je njuno potrebno, da neguje otroka. Novost osnutka je tudi v tem, da lahko povsod, kjer so zaposlene žene, ustanovi delovna mesta za 4, 5 ali 6 ur dnevno. Ta skrajšani čas se šteje v delovno dobo kot redni delovni čas.

Če je delavec v priporu ali preiskovalnem zaporu mu pripada tretjina plače, če ima družino, pa polovica. Če je kazenski postopek ustavljen ali če je delavec oproščen krivde, se mu mora naknadno izplačati še vsa razlika do cele plače. Tistim, ki gredo na odsluženje ali dosluženje kadrovskega roka, pa pripada povračilo v višini enomesečne plače. V času nezaposlenosti ima delavec pravico do denarnega nadomestila in do drugih pravic.

To je le nekaj najvažnejših določb osnutka novega zakona o delovnih razmerjih, podrobneje pa bomo o tem še pisali, ko bo zakon sprejet.

ki je šel v borbo proti svojemu lastnemu narodu. Zmaga NOV nad to srednjeveško trdnjavo je bila velikega pomena za nadaljnje razdobje osvobodilnega boja.

Na temeljih novega sveta je proletarec prosto zadihal. Prav okoli turškega gradu in bivšega turškega veleposvesta danes gospodarijo delavci na zadržnem posestvu. Turjak, znan iz zgodovine in iz NOB, je majhen kraj. V okolici je le malo polja, kraj pa je obdan s hribovitimi gozdovi tja do Mokrica, Velikega Osolnika in Ahaca.

Občina Lašče se ne more pohvaliti s pomembnejšimi gospodarskimi dejavnostmi. Ti kraji so že v času stare Jugoslavije nudili zelo malo zasluga odvisni delovni sili. Polja je malo, a še to je na hribovitem terenu. Prevladujejo gozdovi, v katerih je osnovno bogastvo oz. surovina za izdelovanje predmetov suhe robe. Domača obrt cvete v zimskem času skoro v vsi kmetijski hiši in nudi ljudem lepe dohodke. Glavni vir dohodkov je razvita živinoreja. Živinoreja ima skoro polstoletno tradicijo in je znana po vsej naši domovini. Skrb za razvoj živinoreje so prevzele kmetijske zadruge z razumevanjem, pri čemer sodelujejo zadržniki.

Področje občine Lašče je precej razsežno. Skupno je v njej 118 naselij. Gospodarstvo se stalno izboljšuje. Velika skrb je bila posvečena raznim komunalnim dejavnostim: napeljava vodovodov, elektrifikacija vasi, ureditvi vodnjakov, asanaciji vasi itd. Sveti pri ObLO, katerih je devet, predvsem pa sveti za gospodarstvo, komunalo, kulturo, socialno varstvo, prosveto in šolstvo, so delavni in nudijo veliko pomoč ObLO. Odvisna delovna sila je v občini še vedno velik gospodarski

TEKMOVANJE SE BLIŽA H KRAJU

V začetku tega tedna je v Dobropolju občinska komisija za kmetijsko nagradno tekmovanje začela z ocenjevanjem krompirjevih donosov udeležencev zveznega kmetijskega nagradnega tekmovanja za večje hektarske donose. V občini Dobropolje tekmuje večje število kmetovalcev. Pridelek krompirja je lep, zato lahko pričakujemo, da se bodo tudi podpredsednika ObLO Kočevje tov. Karla Grma, V imenu prebivalcev tega kraja se je lepo zahvalil za vso pomoč, ki jo je nudil ObLO Kočevje.

Pogovor z našimi ljudmi

Med potjo po Dobropoljski dolini smo obiskali v vasi Lipo pri Strugah Jožeta Vidmarja. Jože je star 26 let in je 16 let preživel na pol slep. Za Jožeta je bilo leto 1941 usodno. Po razpadu stare jugoslovanske vojske je ostalo dovolj raznega razstreliva. Tudi desetletni Jožek je imel veliko veselje do razstreliva. Nekega dne je našel naboj. Radoveden je bil, kaj je notri, zato je začel s kladivom tolči po njem. Tedaj je strahovito počilo. Jožek se je s krvavo roko prijel za glavo, odkoder je tekla kri. Na eno oko je takoj oslepel, drugo oko pa je bilo teško poškodovano. Zdravniki so se trudili, da so drugo oko vsaj delno ohranili pri življenju. Jože vidi danes na poškodovano oko samo 2 odstotka vidljivosti, kar je zelo malo, vendar še vedno toliko, da ni popolnoma slep.

Med zadnjo vojno je bil Jože doma. Še en udarec je moral prenesti. Leta 1942 so mu ubili Italijani očeta. Deček je zaradi svoje nesreče to še težje občutil.

Takoj po osvoboditvi je šel v Dom slepih v Ljubljano, kjer se je pridno učil. Uspešno je končal štiri razrede gimnazije in obrtno plegarsko šolo. Izučil se je tudi v telefonski službi. Od časa do časa ga pokličejo v Ljubljano, kjer posreduje svoje znanje mladim slepim telefonistom. Vidmar je bil v Ljubljani do leta 1950, potem pa je šel domov v Lipo. Predlanskim se je oženil in sedaj ima že tudi

in socialni problem. Vsa ta delovna sila bi lahko več prispevala za izboljšanje gospodarskih pogojev, če bi bila zaposlena. Sedaj se zaposlujejo ljudje le priložnostno.

Občinski ljudski odbor mora rešiti še veliko nalog, predvsem mora zgraditi šolsko poslopje v Robu, Velikih Laščah in Gregorju. V Vel. Laščah so razredi osnovne šole in nižje gimnazije v dveh stavbah, ker v stari šoli, ki je bila preurejena iz stanovanja, ni bilo dovolj prostorov za tako veliko število učencev.

Ob praznovanju tega ljudskega praznika, ko se spominjamo na preteklost, imamo pred seboj odgovorno nalogo, da bomo utrdili to praznovanje, da bo sleherni občinski praznik res ljudski praznik in spomin na velike pridobitve NOB ter velikega dela, ki ga je opravil odbor skupno z vsemi organizacijami družbenega upravljanja in volivci. Vsi bodo tudi nadalje skrbeli za napredek krajev v velikolaški občini.

DOLGOLETNE ZELJE SO SE JIM IZPOLNILE

Novi mostovi v Potoku in Jakšičih

25. avgusta je bila otvoritev novozgrajenih mostov v Potoku in Jakšičih v Kolpiški dolini. Sredstva za gradnjo je prispeval občinski ljudski odbor Kočevje, sami vaščani pa so h gradnji prispevali s prostovoljnim delom in vožnjami z živino. Ljudje so vedeli, za kaj so delali. Sedaj ne bodo več vozili čez jarke kakor prej, ko ni bilo mostov in je bila nevarnost za živino, za ljudi in otroke, ki hodijo tam čez v šolo. Leta in leta so ljudje čakali, da bodo lahko hodili po novih mostovih. Sedaj se je ta želja ob izdatni podpori ObLO Kočevje izpolnila.

Most v Potoku je dolg 11 m, širok pa 3,60 m, most v Jakšičih pa je dolg 5 m, širok pa 3,60 m. Pri gradnji mostu v Potoku so pomagali z delom prebivalci vasi Potok, Jakšičev in Planine, pri gradnji mostu v Jakšičih pa so pomagali z delom sami Jakšičani.

Slovesnost pri otvoritvi mostov je odprl član ObLO Kočevje tov. Ivan Delač. V pozdravnem govoru je pozdravil vse navzoče in goste, med drugimi tudi podpredsednika ObLO Kočevje tov. Karla Grma. V imenu prebivalcev tega kraja se je lepo zahvalil za vso pomoč, ki jo je nudil ObLO Kočevje.

Pogovor z našimi ljudmi

naraščaj. Znanje, ki si ga je pridobil v Ljubljani, sedaj koristno uporablja. Izdeluje razne vrste plegarskih izdelkov, ki so zelo solidni. V pogovoru smo zvedeli, da namerava Kmetijska zadruga Struge odpreti plegarsko delavnico. V začetku bo imela pet delavcev. Delavnico bo vodil Vidmarjev Jože. Jože bo svoje znanje posredoval mladim delavcem in bo tako kljub svoji invalidnosti prispeval svoj delež skupnosti.

Ko smo govorili o teh in drugih stvareh, nam je Jože pokazal tudi način pisave slepcev. Prinesel je preprosto napravo, v katero položi slepec list trdega papirja. Ta naprava, če jo smemo tako imenovati, ima luknjice, skozi katere s posebnim šilom dela znake na papir. Ko je s pisanjem gotov, vzame list ven in ga obrne. Na vzbočinah lista s prsti prebere, kar je prej napisal. Seveda imajo slepi drugačno abecedo kakor mi, ki vidimo. Ta pisava se imenuje Braillova pisava in sestoji iz posebnih znakov.

Od Vidmarja smo se poslovili z željo, da bi bil kljub težki invalidnosti srečen v svojem življenju.

VREMENSKA NAPOVED

Obeta se nam nestalno in hladnejše vreme s padavinami. Okoli 15. septembra pričakujemo močno neurje s padavinami. Okoli 21. septembra bo zelo močna ohladitev s padavinami. Suha razdobja vremena ne bodo daljša kot tri dni.

V OBČINI LAŠČE BO SKUPNO 38 ODBORNIKOV

Tudi v občini Lašče so že določili število odbornikov v novi občinski ljudski odbor. Občinski odbor bo imel 21 odbornikov, zbor proizvajalcev pri občinskem ljudskem odboru pa 17 odbornikov, ki bodo zastopali kmetijstvo, obrt, industrijo. Vseh volilnih enot bo na področju občine skupno 30.

Po vaseh je precej živahno predvolilno razpoloženje, zato je računati, da bodo zbori volivcev, kjer bodo izbirali in potrdili kandidature kandidatov za odbornike, dobro obiskani. Občinska volilna komisija dobro opravlja svoje delo. Stalni volilni imeniki so urejeni in so volivcem na vpogled.

MLADINO KOČEVSKO ZASTOPA NA KONGRESU 8 DELEGATOV

V Celju se je začel VI. kongres LMS

V petek dne 13. septembra 1957 se je v Celju začel VI. kongres LMS. Mladino bivšega okraja Kočevje bo zastopalo 8 delegatov.

Šesti kongres slovenske mladine se bo začel v času, ko smo že v polni meri razvili sistem družbenega upravljanja in ko smo v zvezi

Turjaški grad so zavzeli borci Prešernove brigade

z družbeno-političnimi spremembami morali spremeniti tudi vlogo družbenih organizacij in seveda tudi mladinske.

Ljudska mladina je množična politična organizacija, ki vzgaja mladino v socialističnem duhu. Na kongresu bo pregledala svoje delo in dosežene uspehe med obema kongresoma.

O mladini, njeni vzgoji, izobrazbi, njenem življenju in delu, je bilo v preteklih štirih letih mnogo slišati. Na mnogih sestankih političnih organizacij in ob najrazličnejših priložnostih so razpravljali o našem mladem človeku, ocenjevali njegove uspehe in napake. Poseben prispevek pa sta dala Zvezni in republiški odbor SZDL z napotili vsem organizacijam o delu z mladino. Socialistična vzgoja mladine ni več samo stvar mladinske organizacije — kar žal nekateri trdijo — ampak stvar vse družbe.

Med dvema kongresoma je mladina bivšega okraja Kočevje razvila raznovrstne oblike dejavnosti.

Naj omenimo razvoj kulturno-prosvetne aktivnosti, ki je okrepila življenje mladih ljudi v šolah, podjetjih in na vasi. Mnogo mladinskih organizacij in mladincev je v tem času pokazalo veliko samodejavnost zlasti v kulturnih društvi, prosvetnih ustanovah, kulturnih domovih, knjižnicah, klubih in sekcijah LT, v organizacijah gasilcev, strelcev, tabornikov, planincev itd. V TVD »Partizan« aktivno dela 960 mladincev in mladink, v strelstvu 127, v gasilstvu 259, v taborništvu 15 itd.

V tem času se je precej dvignilo tudi zanimanje mladih delavcev za strokovno izpopolnitvijo, za večjo storilnost dela in za delavsko upravljanje. V 62 svetih pri ObLO bivšega kočevskega okraja je 48 mladincev v starosti do 30 let. V odborih KZ sodeluje 26 mladincev, 34 pa jih dela v pospeševalnih odsekih. V podjetjih, ki volijo delavske svete, je na področju bivšega okraja Kočevje zaposlenih 1181 mladincev in mladink; od teh je v delavski svete izvoljenih 51 mladincev, v upravne odbore pa 15. V podjetjih, kjer kolektiv predstavlja delavski svet, je 19 mladincev izvoljenih v upravni odbor.

Iz tega lahko ugotovimo, da mladina z vso mladostno voljo dela na različnih področjih.

Kočevska mladina je skupaj z ostalo slovensko mladino izpolnila naloge, ki jih je pred njo postavil VI. kongres LMS.

PO SVETU

Sirska vlada bo zahtevala pojasnila od Libanona, Jordanije, Turčije in Iraka, ali so njihove vlade izrazile ZDA vznemirjenost v zvezi s polčlajem v Siriji. Tako je sklenil ministrski svet Sirije na posebni seji. V Siriji ponovno izjavljajo, da ima oboroževanje sirske armade izključno obrambni namen, obenem pa opozarjajo, da pošilja jo ZDA sirskega sosedom orožje.

V Tokio je prispela delegacija sovjetske vlade, ki ji načeljuje pomočnik ministra za zunanje zadeve. Z japonskimi predstavniki naj bi sklenila trgovski sporazum o blagovni izmenjavi v vrednosti 30 milijonov dolarjev.

Grška vlada je odgovorila na bolgarski predlog, naj bi obe drželi znova uredili normalne medsebojne stike. Kot kaže, Grki še vedno zahtevajo, naj jim Bolgarija plača 4,5 milijona dolarjev reparacij, v Sofiji pa so pripravljene plačati samo 2 milijona dolarjev.

Poveljstvo ameriške vojne mornarice je sporočilo, da so največje ladje ameriškega šestega ladjevja krenile proti vzhodnemu delu Sredozemlja. Tu naj bi se pripravljale na vojaške manevre sil Atlantiskega pakta, ki se bodo pričeli 24. septembra. Zanimalo pa je novice, češ da so ladje operirale ob sirske obali.

V našo državo je prispela partijska državna delegacija LR Poljske na čelu s prvim sekretarjem CK poljske združene delavske stranke Vladislavom Gomulkom in predsednikom ministrskega sveta Josefom Cyrankiewiczem. Uradni razgovori med poljsko in jugoslovansko delegacijo so se pričeli 11. septembra. Visoki poljski gostje so bili v naši državi zelo slovesno sprejeti. Med nami in Poljaki je mnogo skupnega, skupen je bil tudi boj v času druge svetovne vojne. Svobodna Poljska je zaživila po osvoboditvi v novem poletu. Po znanem lanskem oktobru, ko so se Poljaki otresli ruskega varuštva, je bil zabeležen še posebno viden napredek na vseh področjih ustvarjalnosti pod vodstvom PZPD in Gomulke. Prepričani smo, da bodo razgovori med našimi in poljskimi državniki rodili dobre sadove v korist naše države in Poljske

Program občinskega praznika Lašče

Na predvečer praznika uprizori Prosvetno društvo »Slemen« igr »Skapinove zvijače«. Mladina bo pa pripravila in kurla kresove.

Na dan praznika 19. septembra zjutraj bo budnica, ki jo bo izvajala rudniška godba iz Kočevja.

Ob 9. uri dopoldne — slavnostna seja občinskega ljudskega odbora Lašče.

Ob 9. uri — start tekmovalcev — kolesarjev iz Ortneka preko Dvorske vasi, Male Slevce do Velikih Lašč.

Od 10. do 11. ure — vaje Prostovoljnega gasilskega društva Velike Lašče in Retje.

Od 11. do 12. ure — tekMOVanje strelskih družin Velike Lašče — Ortnek.

Popoldan od 13.30 do 14.30 — kulturni program, ki ga bo izvajala šolska mladina.

Predstava kulturnega filma v dvorani kulturnega doma v Velikih Laščah.

Po filmski predstavi bo prosta zabava z ljudskim rajanjem.

Pripravljalni odbor za proslavo občinskega praznika v Velikih Laščah vabi vse bivše borce in vse delovne ljudi, da se udeležijo praznovanja v Laščah. Pridite k nam, da z nami obudite spomine na slavne dni osvobodilne borbe.

Lašče v borbi za svobodo

19. septembra — po zmagi narodnoosvobodilne vojske nad belogardisti na Turjaku — je v Velikih Laščah prevzel delo novoizvoljeni odbor skupno z okrajnim odborom. Skrbel je za preskrbo, prirejal propagandne sestanke in mitinge, izdajal potna dovoljenja in skrbel za javni red in mir. Ustanovljene so bile organizacije AFŽ in RK. Voditeljica SKOJ je bila Magda Jelenc iz Velikih Lašč, voditeljica LMS pa Olga Hočevar.

Prihajale so različne vesti o nemški ofenzivi, pokoljih ljudi in požih ter o novih izdajstvih domačih hlapcev. Nemška letala so trosila Rupnikove pozive, naj se partizani predajo nemškim vojaškim silam. Nemci so prodirali iz večih smeri: od Kočevja in Novega mesta ter preko Notranjske po glavnih in stranskih poteh. Partizani so na položajih pripravljali čakal na sovražnika. Tomšičeva brigada je imela s sovražnikom težke boje na Blokah, 30. in 31. oktobra 1943 so se iz Lašč začeli umikati na nove položaje komanda mesta Velike Lašče, varnostna obveščevalna služba, okrajni ter krajevi trški odbor.

2. novembra so posamezni partizani se prišli v Lašče, popoldne pa je na motorju pridrvel prvi Nemec z brzostrelko in se kmalu vrnil nazaj. Proti večeru se je pripeljal v Lašče neki nemški oficir z avtomobilom. Kmalu se je vrnil nazaj proti Ortnoku.

3. novembra je ob 9. uri zjutraj prišla v Lašče motorizirana kolona

Nemcev, ki ogledala Lašče ter se vrnila v Ortnok. Ponovno so prišli Nemci popoldne ter zasedli Lašče. Vsaka hiša jih je bila polna. 4. novembra so že dopolne pobrali vse moške v starosti od 15 do 50 let. Ob 8. uri zvečer so jih odpeljali z avtomobili v Ribnico, kjer so prenočili, natrpani v zaporih. Drugo jutro so jih odpeljali v Kočevje, kjer so jih porazdelili. Nekatere so od tam poslali domov in sicer Edvarda Škulja iz Ponikev in Jožeta Kaplana, župana pri Sv. Gregorju, nekaj so jih odpeljali v Ljubljano, 25 ljudi so odpeljali na Sušak, Reko in Trst, nekaj pa so jih poslali v nemško internacijo. Ostali, ki niso bili internirani, pa so se udingali kot nemški hlapci v domobransko vojsko.

5. novembra se je z nemškimi oficirji iz Kočevja pripeljala komanda domobranske postaje za Lašče. Med njimi so bili: medicenec Doganoc Jože, Mastnik Franc, Gorjup Nande, Jelenc Janez ml., ki so prebivalcem Velikih Lašč in okolice krojili usodo vse do konca vojne.

9. decembra je bil ponovno požen Tomšičev mlín v Stopah, družina pa je vsa odšla v partizane (mati, obe hčeri in sin Milan z ženo).

11. in 12. nov. je odšla nemška posadka Wermacht iz Lašč. Domobranci so potlej gospodarili sami in izvajali nasilje nad ljudmi. V okolici Lašč so začeli zapirati ljudi in jih pošiljati v nemško internacijo ali k Sv. Urhu.

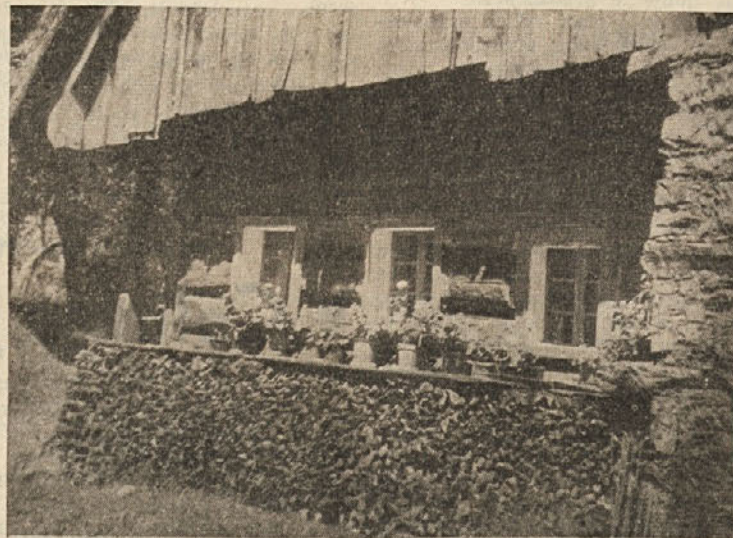
24. novembra je prišel v Lašče s svojo posadko Danilo Capuder — zloglasni komandant in krvnik, ki je zapiral in mučil nedolžne ljudi.

26. novembra so od 19. do 23. ure zvečer angleška letala pripeljala material (živila, obleko ter sanitetni material) za partizane. Pošiljka je pomotoma prišla v roke domobrancev. S padali so se spustili tudi trije padalci: dva Slovenca in Anglež. Prileteli so iz Kaira. Naslednji dan so vsi trije padalci pobegnili k partizanom. (Doganoc, takratni odgovorni komandant BG, je bil baže zaradi tega degradiran.)

V tem času so domobranci urili nem. nadporočnik in 5 podčastnikov. 27. nov. je izginil Brodnik st. iz Velikih Lašč. Ustrelila ga je patrila BG po naročilu Jožeta Doganoca. Izginila je tudi Pirkovičeva prodajalka Tilka, ki so jo ustrelili blizu gozda. Prav tako so pozele izginjati brez sledi civilisti iz zaporov in ujeti partizani.

2. decembra zvečer so aretirali

Brodnikovo mamo in Rismavovo Irmo. Aretirali so še nekaj drugih ljudi. Mučili so jih, 21. januarja 1944 jih je pa ustrelila »erna roka«. Istega dne leta 1943 se je zaslilo po deseti uri zvečer živahno streljanje. Lašče je obkolila Tomšičeva brigada. Streljanje se je stopnjevalo vse do jutra. Med domobranci je bila velika zmeda. Med ranjenimi in ubitimi domobranci je bil tudi komandant Capuder, ki je zaradi dobljenih ran umrl, že ob pol enajstih so od vzhodne strani vdrl v Lašče Tomšičevci. Na zahodni strani ob Dolšatovi vili pa so se bili težki boji. Ob 6. uri zjutraj so Tomšičevci prebili tudi to barikado ter juršali v Lašče. Iz sodnih zapisov so rešili Brodnikovo mamo in Rismavovo Irmo. Rešili so tudi zemljiške knjige in druge važne akte pred uničenjem. Delu domobrancev je uspelo pobegniti v Ljubljano, ostale pa so partizani ujeli in jih odposlali kot vojne dezertarje na smrt.

Značilna kmečka hiša na Slemenih v velikolaški občini

Za vzgojo smo vsi odgovorni

Pred kratkim sem se vozila z vlakom iz Kočevja do Ribnice. Na železniški postaji v Kočevju se je zbralo veliko ljudi, ki so občudovali »junaško« dejanje nekega dekleta. Izginila je tudi Pirkovičeva prodajalka Tilka, ki so jo ustrelili blizu gozda. Prav tako so pozele izginjati brez sledi civilisti iz zaporov in ujeti partizani.

2. decembra zvečer so aretirali

ZANIMIVA RAZSTAVA V KOČEVJU

V času od 7. do 9. septembra je bila v dvorani množičnih organizacij v Kočevju, odprta razstava »Iz življenja maršala Tita«. Razstava je bila zelo pestra in je prikazovala življenje in delo našega priljubljenega predsednika od začetka njegovega političnega udejstvovanja do današnjih dni. Obiskovalec te razstave je v mislih spremljal težko življenjsko pot našega Maršala od ilegalnega boja v času stare Jugoslavije, težkih bojev in zmag v NOV, zmagoslavja osvoboditve domovine — vse do povojne graditve nove Jugoslavije. Iz vseh portretov maršala Tita je videti odločnost voditelja, katerega moreš in moraš zaupati. Vsem tistim, ki te razstave niso obiskali, je lahko samo žal. Pridružujemo se želji pisca v spominski knjigi na razstavi, naj bi organizatorji razstave organizirali to razstavo tudi v ostalih večjih krajih bivšega kočevskega okraja.

Udeležite se proslave občinskega praznika v Velikih Laščah.

V Kranjski gori je bil posvet

ZVEZE „PARTIZAN“

Posvet funkcionarjev Partizana Slovenije v Kranjski gori je za nami. Podrobnosti so bile objavljene že v ostalem dnevnem časopisu in radiu. Do razprava na tem posvetu je zavzelo naše društvo naslednje stališče: »Vedno smo skrbeli, da bi telesno vzgojo čim bolj približali mladini, kar nam je v veliki meri uspelo, čeprav smo včasih zašli izven tradicionalnega »kopita« telovadbe in okornih statutih organizacijskih oblik. Nismo pa dovoljevali, da bi v društvu delal kdor bi hotel in kar bi hotel. Dopusčamo pa možnost, da kak naš ukrep ni bil na znanstveni ravni vadbe, ker za to nismo dobili do danes še nikakih priročnikov niti navodil, sami členi statuta pa za to ne zadoščajo. Vse naše delo se je razvijalo pod vodstvom prednjaškega zbora v okviru potreb in krajevnih možnosti. Krepro podpora v tej smeri je bil tudi odbor društva, katerega ni bila glavna naloga dolgovne seje društvene administracije in finančnih potreb, temveč nenehno iskanje poti sodelovanja s političnimi organizacijami in sodelovanja z vsemi organizacijami, ki se ukvarjajo s telesno vzgojo in športom. Tako smo uspeli ustvariti vzdušje in živahnost na polju telesne vzgoje, v čemer nas podpira vse mesto Kočevje, ki je z nami vred ponosno na uspehe naše mladine. Prav nič ni nevarno, da bi bil

tak način vodenja našega društva vzrok za cepljenje sil in teženj. Nasprotno — še trje nas združuje, ker so naloge večje in zahtevnejše. Jasno pa je, da je zato nujno, da vlada enotnost in skupen program v društvu. V tem pogledu je bilo v Kranjski gori sprejetih veliko sklepov. Naše društvo jih je koristno uporabilo in izvrševalo in zato smo uspeli, drugače pa je z društvu, ki so ostali samo pri sklepih, kar se je očitno pokazalo na zadnjem posvetu v Kranjski gori.

V polni meri se strinjamo z ugotovitvami posveta in predsednika zveze tov. Ribičiča, da je I. festival telesne kulture v Ljubljani popolnoma uspel na osnovi skupnega sodelovanja vseh organizacij Slovenije, ki se bavijo s telesno vzgojo in športom. To je nov korak k združevanju mladine na tem polju in le na ta način bomo vnesli v naša društva tradicije delovnega razreda. Takega dela želimo tudi od odborov višjih organov naše organizacije. Strinjamo se s predsednikom Partizana Slovenije tov. Ribičičem, da je treba prirediti v odbore več mladih ljudi, ki so voljni dela v okviru potreb sedanjosti. Želimo, da tov. Ribičič še nadalje vodi našo zvezo in jo usmerja v korist naše mladine, z jasnimi pogledi na potrebe sodelovanja brez administrativnih spon in pretranih razprav.

Cepljenje proti otroški paralizi

Slovenija stopa v epidemsko obdobje otroške paralize, kar dokazujejo vedno številnejši pojavi te bolezni v zadnjih letih. Število primerov otroške paralize je bilo:

leta 1950 — 17 leta 1954 — 44

leta 1951 — 55 leta 1955 — 68

leta 1952 — 8 leta 1956 — 251

leta 1953 — 187

Statistične analize, kakor tudi primerjava z drugimi področji v podobnem položaju, dokazujejo, da moramo pričakovati pri nas pogostih epidemij z veliko višjimi številki obolelih kot smo jih imeli doslej. Smer gibanja otroške paralize v Sloveniji gre zelo strmo navzgor.

Možnost preprečevanja in zatiranja otroške paralize je bila vse do najnovejšega časa minimalna. Šele ko se je dr. Salku v ZDA posrečilo izdelati dobro zaščitno cepivo, so se odprle široke perspektive za postopno zmanjševanje oboletosti in verjetno likvidacije te bolezni v daljši perspektivi. Cepivo se izdeluje iz virusov otroške paralize, razmnoženih na tkivni kulturi iz opičjih ledvic in ubitih s formalinom. Spočetka so nevar-

nost predstavljali delčki živih virusov, ki jih formalin ni ubil. Bilo je celo nekaj primerov okužbe s cepivom, ki so zelo razburili javnost, zlasti v ZDA. Ugotovljeno pa je bilo, da so bili ti incidenti posledica tehničnih napak pri masovni produkciji cepiva in da je danes Salkovo cepivo popolnoma zanesljivo in brez nevarnosti.

Epidemija v Sloveniji lanske leto je povzročila velik preplah in je zato javno mnenje z navdušenjem pozdravilo nabavo cepiva za masovno uporabo, saj predstavlja otroška paraliza stalno grožnjo za naša naraščaja. Tudi območje bivšega kočevskega okraja je bilo lani dokaj prizadeto, saj smo imeli 17 primerov obolenja.

Danes stojimo pred eno največjih zdravstvenih akcij pri nas, pred organizacijo in izvedbo cepljenja proti otroški paralizi.

Vsak otrok bo cepljen trikrat. Prvo cepljenje bo verjetno 7. oktobra, drugo bo v prvi polovici novembra, tretje in zadnje pa meseca junija prihodnje leto. Cepljeni bodo vsi otroci od 6. meseca do 6. leta starosti. Samo popolno trikratno cepljenje je res uspešno, na kar izrecno opozarjamo starše. Za vsakega otroka, ki bo cepljen, bodo starši dobili vabilo, iz katerega bo razvidno, kje, kdaj in ob kateri uri bo otrok cepljen. Prosimo in podarjamo, da se točno držite navodil in da privedete otroke natančno ob navedenem času na odgovarjajoče cepišče, kajti samo s skrajno discipliniranostjo (cepiti je treba samo v kočevski občini okrog 2500 otrok) bo akcija dobro uspela.

dr. Hübscher Franc

VII. KONGRES ZK JUGOSLAVIJE PRELOZEN NA DRUGO LETO

Pod predsedstvom generalnega sekretarja Zveze komunistov Jugoslavije Josipa Broza-Tita je bil 9. septembra v Beogradu VIII. plenarni Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije.

Na plenarnem sestanku Centralnega komiteja je bil sprožen in sprejet predlog, naj bi zaradi bližnjih volitev v obč. in okr. ljudske odbore, zaradi skupščinskih volitev, kakor tudi zaradi drugega nujnega dela odgodili VII. kongres ZK Jugoslavije do aprila prihodnjega leta.

Lašče pred praznikom

Rodna gruda Trubarja, Stritarja in Levstika, koliko si pretrpela v svoji dolgi zgodovini! Trpinčili so te razni tuji osvajači, nad teboj je vihtel bič grajski valpet z mogočnega turjanskega gradu, najbolj pa si trpela med zadnjo vojno, ko si krvavele iz tisočih ran. V tistih dneh je smrt neusmiljeno kosila. Za svobodo domovine je darovala svoja dragocena življenja 350 borec in bork različnih starosti in poklicev, vsi pa so bili do zadnjega diha vdani domovini.

Prišla je zmagoslavna pomlad 1945. Solze na licih žalujočih mater, žena, otrok in očetov za svojimi dragimi so se posušile. Razdejana domovina je klicala k obnovi. Začelo se je novo življenje, porojeno v tolikih bitkah, trpljenju, samoodpovedi in vere v novo pomlad. Ljudje so zaživel v sproščenem življenju, ki jim ga je prinesla svoboda.

Res, v prvih letih po osvoboditvi ni bilo vse tako, pa tudi danes še ni, kakor bi vsi želeli. Zaloge zapuščine preteklosti — zaostalosti — ni mogoče odpraviti čez noč, pa tudi ne v nekaj letih. Če pa smo pravični, moramo priznati, da je bilo storjeno dosti novega. Spomnimo se samo elektrifikacije, ki je prinesla v marsikatero vas električno luč in z njo napredek.

Tudi kmetijstvo je napredovalo. Za to imajo največje zasluge kmetijske zadruge na področju velikolaške občine. Brez dvoma pa je najbolj napredovala živinoreja. Glas o živinorejeh iz laške občine, oziroma o njihovi kvalitetni živini, je šel že zelo daleč. Na svojo živino so živinorejci res lahko ponosni. Živinoreja daje ljudem tudi lep vir dohodkov.

Letošnji občinski praznik v Laščah sovpadal v čas priprave na volitve občinskega ljudskega odbora. Prebivalcem laške občine želimo, da bi za svoje predstavnike v občinskem ljudskem odboru res izbrali najboljše iz svoje srede.

Za občinski praznik pa naše najboljše želje za nadaljnji napredek na vseh področjih gospodarske, politične in kulturne dejavnosti občine Lašče.

Jože Pahor

Matija Gorjan

(Odlomki iz romana)

Matija je obrazložil, kaj so poskušali, da bi pomagali očetu. Ramovš ni bil zadovoljen. Po njegovi le en izhod, da si tlačen pomaga — ožogje. Saj ga je vajen, saj ga vihti proti Turkom in proti Benečanom! Zakaj ga ne bi enkrat zasakal v svojo korist? Šele takrat bo konec nasilstev, ki jih trpi dan na dan in ki so zmeraj hušja.

Matija je poslušal. Dasi je čutil, da ima Ramovš prav, je vendar dvomil.

»Kdo bo dopovedal to ljudem? Kdo jih bo zbral, kdo jih bo prepričal?« je ugovarjal.

»Kdo drugi, če ne mi sami? Turnove svojati danes ni bilo veliko. Mala vas bi jo ugnala brez truda, če bi se bila postavila kot en moč nasproti. Pa kaj naj zmore čreda, ki jo en edini jezdec že zgolj z gobcem razprši?«

»Je li mogoče prepričati tlačana, naj se združi?« je menil Gorjan. »Sam gara, sam prenaša udarce in nesreče, sam se tepe z usodo, kakor ve in zna. Da bi mu kdo pomagal, ne verjame, in da bi si skupno z drugimi priboril pravice, sploh ne ve. Le redki med njimi vidijo malo dlje.«

»Turn jim odpira oči,« je zavračal Ramovš, »to je dobra stran vseh njegovih nasilstev! Kar počne, kuje skupaj cele občine. In naglo jih kuje!«

Razgovor se zavlekel, Matiji se ni nikamor mudilo, čeprav se je bila napravila noč. Ko sta se moža najedla kislega mleka in kruha, ki je bil trd in slab, sta odšla v sadovnjak in legla v travo. Ramovš je pripovedoval o svojem življenju, odkrito in zaupljivo, kakor da sta že davna prijatelja. Mnogo je doži-

vel, saj je sam hotel poskusiti svet. Prostovoljno je bil šel na bojišče, kjer je pod Krstom Frankopanom jemal Pazin, Devín, poskušal bojno srečo pred Tržičem ob Soči in pri Senožcah pomagal potolči beneškega Civrana. Ves srečen je bil, če se je mogel s kom postaviti. Za to ga je Frankopan postavil za zastavonošo. Potem se je počasi spametil. Čete tlačanov, pešci, ki so največ trpeli, so bile site krvi, začele so se upirati. Nekaj časa jih je Ramovš pomagal pritiskati — še danes mu je žal — nazadnje pa je uvidel, da imajo prav, potegnili je z njimi. Prišli so domov — tisti čas se je bila kuga razpasla z Laškega — nihče ni več vprašal po njih. Takrat je bil vojaškega življenja sit do grla.

»Sam ga ne maraš, pa bi ga rad tlačane naučil,« je očital Matija.

»Vojaško življenje je lepo, prijatelj,« je pojasnil Ramovš; »sam bi oživel v njem, a tepsi bi se moral za svojo pravico, za to, da živim! Mar tlačan ni človek?«

»Samo toliko, kolikor sam hoče biti!« je menil Matija.

»Ne eden, vsi!« je približal Ramovš.

»Lahko rečeno,« je zavračal Matija, »ali kako doseči, da se zganejo vsi?«

»Vsaka vas svojega človeka, celinega moža, in nekaj svetovalcev poleg! Je to težko?«

Matija je mislil.

»To ni veliko, a kvas imamo!« je dodal Ramovš.

Trava se je rosila, Gorjan je vstal. Poslovil se je in odšel v noč in vso pot je plapolalo v njem: vsaka vas ima svojega moža!

Kakor tisočeren odmev je šustelo iz teme, s polja in gozdov, izmed listja in trav, izza skal, skozi goščave: vsaka vas celinega moža in ti možje v eni sami, silni, neizprosni roki!

Mali šmaren je bil, ki ga je praznično petje zvonov oznanjalo po poljih in vaseh. Na hribu pri Mariji sedem žalosti se je zbralo ljudi od vseh strani. Kakor čebel v panju jih je bilo, le veselje se ni moglo prav sprostiti med njimi. Skrb je glodala v srčih, takega nečloveškega poletja že davno niso imeli.

Poldan je že odzvonilo, ko se je

izpred cerkvice odtrgala družba moških in utonila navzdol v hosto. Bili so Puncuhovi ljudje, ki so si bili skali zavaruovan prostor v sregu, postavili dva mlada fanta na stražo, in posedli in polegli v travo. Razgovor ni mogel prav odzivet, tiha resnoba je vladala, in tudi šaljivka, ki je včasih zganišla družbo, ni spremenila življenja.

»Vsi smo in še nekateri navrh!« je ugotovil Puncuh pomenljivo ter se obrnil k Ramovšu, čigar široki obraz ni kazal najmanjše skrbi. »Nikogar ni, ki ga ne bi poznali. Govori ti.«

Ramovš je spregovoril. Čemu so tu, ni treba praviti, je dejal. Nasilja in zločini nad kmeti so vedno hušji. Treba bo vstati in povedati, da je zadosti. Klic, ki so ga dvigali očetje, prehaja na sinove. Ni več vprašanja: bi ali ne bi — moramo! Tlačan je vajen orožja. Če mu ga že vsiljujejo, naj ga obrne proti svojim sovražnikom. Njegova kri teče, kjer koli hočejo drugi, zaradi soli, zaradi železa, kož in zavrad si ga vedi zaradi česa še. Naj bi tekla rajši zato, da bodo tlačanski.

otroci enkrat sami gospodarji svoje zemlje!

»Take so naše misli,« je sklenil Ramovš; »povedal sem vam vse na kratko, ker bi bilo odveč, če bi hotel koga prepričevati. Govorite sami! Mera je polna!«

Nestrno je čakal Matija, da se oglasi. A prav tako nestrno je bil, da bi že slišal, kaj in kako mislijo ti kmečki možje, v sivih suknjah čez kolena, v opankah na jermene, s sivimi klobuki, trdih, zagorelih obrazov in težkih, širokih rok. Ali bodo spregovorili?

Možje so odobraval Ramovševe besede, toda nihče se ni lotil razpravljanja o razmerah. Tudi na Puncuhov poziv se ni nihče oglašil.

»Slabo znamenje!« je dejal Ramovš.

»Ne bolje je tako!« se je sprožil Gorjan, ki je čutil, kako malo je beseda. »Dejanje je vse! Vsi čutijo jarem na tilniku. Kaj sledi za možje? Da ga vržejo raz se! Da uničijo slabe zakone in zmrvijo plemiške pravice, ki so uropane ljudstvu, ki dela! Prostost hočemo! To ni malo.«

Se nadaljuje

Velikolaška občina praznuje

K 19. septembru, občinskemu prazniku občine Lašče, čestitajo vsem občanom in delovnim kolektivom ter jim žele veliko uspeha pri izgradnji socialistične družbe

Občinski ljudski odbor Lašče

Občinski odbor ZB, Občinski komite LMS
Društvo rezervnih oficirjev
Občinski sindikalni svet

Občinski komite ZK, Občinski odbor SZDL
Občinska gasilska zveza

Kmetijska zadruga Velike Lašče, Kmetijska zadruga Rob, Kmetijska zadruga Turjak, Kmetijska zadruga Karlovica, Knjigovodski center Velike Lašče, Trgovina „Grmada“ Velike Lašče, Trgovsko podjetje „Železnina“ Velike Lašče, Trgovsko podjetje z mešananim blagom Velike Lašče, Gostilna „Koprivec“ Velike Lašče in Gostilna „Andoljšek“ Velike Lašče

OBVESTILA

KOČEVJE

Poročili so se: Stopar Marjan, mizarjski pomočnik iz Kočevja, Roška 6 (20 let) in Vlačič Neža, delavka iz Slovenske vasi 15 (18 let), Vertič Alojz, krojaški pomočnik iz Kočevja, Trg 3. oktobra 15 (23 let) in Bonifer Marija, delavka iz Zeljn 5 (17 let). V Ljubljani pa sta se poročila: Dombi Ladislav, delavec iz Šalke vasi 69 (32 let) in Puš Ana iz Šalke vasi 69 doma iz Gradaca pri Metliki (26 let).

Srečni zakoncem čestitamo.
Rodile so: Bobnar Barbara, gospodinja iz Oneka 4 — deklico Zlatko. V ljubljanski porodnišnici pa so rodile: Cankar Marija, gospodinja iz Kočevja — Trata 12 — dečka Bojana, Medvešek Marija, gospodinja iz Šalke vasi 74 — dečka Ivana, Kovačec Cvetka, gospodinja iz Kočevja — Rudnik 2 — deklico Anico, Saver Marija, gospodinja iz Podlesja 1 — dečka Ljuba, Čurl Danica iz Dolge vasi 70 — deklico Marjanco in Draškovič Marija iz Kočevja, Črnomaljska c. 6 — dečka Ivana.

Srečnim mamicam čestitamo!

DRAGA

Poročila sta se: Popovič Milan, delavec iz Šestanovca 31, Dalmacija (30 let) in Ruparčič Zalka, uslužbenka iz Retij 81 (24 let). Srečnim zakoncem čestitamo!
Rodila je: Ješelnik Marija, gospodinja iz Srednje vasi 35 pri Dragi — dečka Rudija.

Srečni mamici čestitamo!

DOLENJA VAS

Poročila sta se: Rus Vinko, uslužbenec iz Rakitnice 70 (32 let) in Bančič Angela, šivilja iz Rakitnice 51 (28 let).

Srečnim zakoncem čestitamo!
Rodile so: Brkopec Marjeta, gospodinja iz Dolenje vasi 18 — deklico Marinko. V ljubljanski porodnišnici je rodila Ilc Ana, gospodinja iz Dolenje vasi 97 — dečka

Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor, odgov. urednik Jože Košir. Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14 a. Telef. 3-89. Naročnina je 400 din, polletna 200 din in je plačljiva vnaprej. Za inozemstvo 800 din. Poština plačana v gotovini. Rokopisi se ne vračajo.

Janeza, v novomeški porodnišnici pa je rodila Izlatij Neža, gospodinja iz Prigorice 60 — deklico Stanislavo.

Srečnim mamicam čestitamo!

VELIKE LAŠČE

Rodile so: V ljubljanski porodnišnici so rodile: Tomažin Danica, knjigovodkinja iz Velikih Lašč 36 — dečka Jankota, Hiti Angela, gospodinja iz Velikega Osolnika 30 — dečka Igorja, Brodnik Ivana, gospodinja iz Kaplanovega — deklico Marijo in Tiselj Katarina, gospodinja iz Rašice 17 — deklico Marijo.

Srečnim mamicam čestitamo!
Umrli sta: Zadnik Marija, gospodinja iz Velikih Poljan 11, stara 66 let in Zakrajšek Anton, kmetovalec iz Srnjaka 4, star 19 let (ubil ga je električni tok).

PREDGRAD

Rodile so: Fugina Marija, gospodinja iz Deskove vasi 8 — dečka Jožeta, Zupan Marija, kmetovalka iz Predgrada 3 — deklico Anico. V ljubljanski porodnišnici pa je rodila Tomšič Tugomila, gospodinja iz Jelenje vasi 15 — dečka Iztoka.

Srečnim mamicam čestitamo!
Umrli je: Fon voj. Volf Marija, preužitkarica iz Predgrada 27, stara 79 let.

KOČEVSKA REKA

Rodila je: Čop Antonija, gospodinja iz Borovca — dečka Branka. Srečni mamici čestitamo!
V novomeški bolnišnici je umrl Volf Vladimir, cestar iz Borovca, star 27 let.

O B J A V E

KINO

JADRAN, Kočevje: od 13. do 15. septembra ameriški barvni film »Kleopatra«, 18. in 19. sept. ital. film »Deset ljubavnih pesmi«, od 20. do 22. sept. ameriški filmski opuski barvni film »Do pekla in nazaj«.

SVOBODA, Rudnik: 14. in 15. septembra ameriški barvni film »Poklič M. zaradi umora«.

LOŠKI POTOK: 14. in 15. sept. ameriški film »V soteskah Colorado«, 21. in 22. sept. ameriški film »Bagdadski berač«.

OSILNICA: 15. sept. italijanski film »Kruh, ljubezen in ljubosumnost«, 22. sept. ameriški barvni film »Vzhodno od raja«.

SODRAŽICA: 14. in 15. septembra francoski film »Edvard in Karolina«, 21. in 22. sept. brazilski film »Sineha Moca«.

DOBREPOLJE: 14. in 15. septembra ameriški barvni film »Bagdadski berač«, 18. sept. ameriški film »Najlepša leta našega življenja«, 21. in 22. septembra slovenski film »Trenutki odločitve«.

RIBNICA: 14. in 15. sept. francoski film »Stopnišče za služinčade«, 21. in 22. sept. madžarski film »Kvišku glavo«.

VELIKE LAŠČE: 14. in 15. sept. ameriški film »Tajnost Indijan-ke«, 21. in 22. sept. ameriški film »Greh ene noči«.

KOČEVSKA REKA: 14. in 15. sept. ameriški barvni film »Nežna pesem«, 18. sept. ameriški barvni film »Beg iz trdnjave«.

PRODAMO

Ugodno prodamo staro ostrešno tramovje. Vprašati v tiskarni »Urška« Kočevje.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega nepozabnega in dobrega moža in svaka

Briški Antona.

izrekamo pristožno zahvalo vsem, ki so nam med težko boleznijo pomagali ter z nami sočustvovali, poklonili venci in cvetje ter spremili blagega pokojnika na njegovi zadnji poti.

Posebej se še zahvaljujemo medicinski sestri Bancar Nuši, častiti duhovščini, g. Pogorelcu, g. Rihtarju, odboru RK, pevskemu zboru in gasilskemu društvu za vso pomoč ter izkazano čast ob zadnjem slovesu.

Zalujoča žena Ana z Vesto in sorodniki

Rudar v novi sezoni - prav dober

RUDAR PREMAGAL JARNVAGEN IZ ŠVEDSKE S 3:2

Pretekli torek je kočevski Rudar na stadionu Partizana v Kočevju v močni konkurenci, pred približno 900 gledalci, premagal švedsko nogometno reprezentanco železničarskih klubov »Jarnvagen« iz Halemstadta s 3:2 (2:1). Rudarska godba je pred tekmo vzpodbujala igralce in »ogrevala« gledalce. Po izmenjavi šopkov obeh moštev smo, čeprav na blatnem terenu, gledali zelo lepo, športno, hitro in borbeno tekmo.

Z igro so začeli Rudarji, ki so s prvim hitrim prodorom naskočili vrata gostov. Samo trenutek za tem je bila žoga že na nasprotnem koncu igrišča. To se je potem ponavljalo skozi vso tekmo. Domačini so se v prvih minutah nekajkrat zelo nevarno približali pred vrata gostov in Sever je že v 7. minuti

presenetil švedskega vratarja. Gostje so se zagrizeno uprli ter v 10. minuti že izenačili. V 14. minuti je zopet Sever povišal rezultat na 2:1. Do odmora je bila igra enakovredna, le gostje so imeli malo več priložnosti za izenačenje, kar jim pa spričo dobrega vratarja Žagarja ni uspelo.

V začetku drugega polčasa so bili gostje nevarnejši in so v 13. minuti izenačili. Tedaj se je vnela borba, kdo bo zmagovalac in Rudar je večkrat potisnil goste v obrambo. V 30. minuti je safec s strelom postavil končni rezultat, kjer je obramba gostov zabila avtogol. Akcije enih kakor drugih so se nadaljevale. Bilo je veliko priložnosti za zadetek, a golov ni bilo. Še zadnje minute so izkoristili domači; ko je hotel Uranič rezultat še povišati, je sodnik igro že zaidjučil.

Gledalci so imeli lep užitek. Tekma je bila precej enakovredna in dinamična; gostje so pokazali malo več tehnike, domači pa so bili zato bolj borbeni. Švedom blaten teren ni ugajal in njihov sistem s kratkimi pasovi se ni preveč obnesel. Rudarji so igrali z dolgimi žogami in hitro osvajali igrišče. V moštvi ni bilo slabega mesta in tudi mladi so izpolnili nalogo. Največ uspeha je imel vratar Žagar. Zvezni sodnik Vardijandč je sodil zelo dobro.

J. N.

RUDAR : USNJAR 2:2 (1:1)

V nedeljo 8. septembra je igral Rudar na igrišču pri šoškovem domu z Usnjajem iz Vrhnike drugo kolo prvenstvenih tekem v I. razredu NPL in osvojil le eno točko. Gledalcev je bilo precej, toda tekma je bila bolj slaba in gostje

so imeli več od igre kot domači. Že v prvi minuti so gostje naskočili Rudarjeva vrata, toda položaj se je naglo menjal in domači so prvih 10 minut bolj ogrožali nasprotnika. Tudi gostje so se za nekaj minut zbrali in v 18. minuti dosegli prvi gol. Rudarji niso hoteli ostati dolžni in začeli so nasprotnika potiskati v obrambo, kjer je Karpov v 27. minuti z lepim golom iz 11-metrovke izenačil. Do odmora je imel Rudarjev vratar Žagar precej dela, a rezultat se ni spremenil. V drugem polčasu je bil že drugo minuto poškodovan Svete, ki igre ni nadaljeval. Njegova odsotnost se je v obrambi občutno poznala in Usnjaj je v 13. minuti rezultat povišal na 2:1. Domači so z desetim igralci začeli zagrizeno osvajati Usnjajevo polje, a strelci niso izkoristili lepih priložnosti; le v 30. minuti je spet Karpov iz gneče izenačil in postavil končni rezultat. Še več nevarnih prodorov je bilo na obeh straneh, a rezultat je ostal isti.

Tekma je bila borbeno, toda precej ostra. Gostje so bolj osvajali in z lepšimi kombinacijami. Domači so imeli več idealnih priložnosti, ad bi dosegli gol, a jih pred vrati niso izkoristili. Sodnik Beteto je sodil dobro, včasih malo površno in dovoljeval je ostro igro. J. N.

DOMA USPEŠEN START

Začele so se prvenstvene tekme tudi v I. razredu Nogometne zveze Ljubljana. Prejšnjo nedeljo je Rudar na stadionu ob Rinzi premagal Svobodo iz Duplice pri Kamniku s 3:1.

Do 6. minute je bila igra enakovredna. Kasneje se je Rudar razjvel in v 34. minuti je Zupanc dosegel prvi gol. V 40. minuti so gostje izenačili. V 28. minuti drugega polčasa je Sever povišal rezultat na 2:1. Proti koncu tekme je Svete postavil končni rezultat. Sodnik Goli je sodil dobro.

J. N.

ZA SMEH

Nekega slavnega filozofa so vprašali, kdo je pametnejši, ženske ali moški. Odgovoril je kratko: »Seveda so ženske pametnejše.« Ženske so ploskale tej izjavi znanejšega sovražnika žensk, dokler ga ni ena vprašala: »Zakaj pa?« »Zato, ker stopajo v zakon z moškimi. Moški so manj pametni prav zato, ker sklepajo zvezo z ženskami.«

„TRGOPROMET“

trgovsko podjetje Kočevje, telefon 2-76, razpisuje za novo trgovino naslednja delovna mesta:

POSLOVODJO za trgovino s tehničnim blagom, ki mora imeti popolno izobrazbo v trgovini tehnične stroke in železnine, TRGOVSKE POMOČNIKE — kvalificirane s poznavanjem tehničnega in kovinskega blaga.

BLAGAJNICA — vezirano v tem poslu z znanjem strojepisja in nemščine.

Interesenti naj pošljejo pismene ponudbe z opisom dosedanje zaposlitve, prakse in kvalifikacije na upravo podjetja.

TUDI ZA VAS BO ZANIMIVO

MEDCELINSKA RAKETA

Medtem ko si ves svet prizadeva, da bi velesile prenehale z oboroževalno tekmo, pa si na Vzhodu in Zahodu stotisoče najboljših strokovnjakov nenehno prizadeva iznajti najuspešnejše in najmočnejše orožje. Na obeh straneh imajo izdelani že več tisoč atomskih in vodikovih bomb, oborožujejo vojaške enote z orožjem, ki ima atomske izstrelke in vse samo čaka, da se na povelje to sprosti.

Atomsko bombo pa je bilo doslej mogoče vreči na nasprotnika samo iz letala, toda razpolagajo že s sredstvi, ki odkrijejo sovražno letalo že na več sto kilometrov daljave, protiletalska obramba pa je tudi že tako izpopolnjena, da polet letala ni več siguran. Zato strokovnjaki z vso vmo delajo na izgradnji bombe, rakete, ki bi sama poletela. Prvi uspehi so že doseženi. V Sovjetski zvezi so objavili, da je bila izstreljena medcelinska balistična raketa z velikim akcijskim radijem. Pravi, da je bila raketa sestavljena iz več delov, dvignila se je zelo visoko, do višine, katere doslej še ni nihče dosegel in je padla na v naprej določen prostor. S tako raketo bi lahko z atomskim orožjem bombardirali kateri koli kraj na svetu.

General Pokrovski, sovjetski strokovnjak za raketo orožje, je v nekem časopisu podrobneje opisal to raketo in pravi, da je raketa sestavljena iz več prstanov, ki nosijo pogonsko gorivo. Ko je en prstan izkoriščen, odpade in prične delovati drugi. Raketa prične svojo pot navpično in se potem, ko doseže redkejšo plast zraka, nagne proti cilju in z ogromno hitrostjo poleti proti njemu. Cilj zgreši samo za kakšnih 10 do 20 kilometrov, kar pa spričo dejstva, da je vodikova bomba uničujoča na več sto kilometrov daljave, ni večja napaka.

Za to raketo je značilno, da je balistična, to pomeni, da je ne vodi do cilja z radarjem, ampak gre proti cilju sama, kot topovska krogla. S hitrostjo do 32.000 kilometrov na uro doseže daljavo 16.000 kilometrov.

Za Sovjetsko zvezo bi v primeru vojne bile take rakete najprimernejše. Z letali bi le težko dosegli katero koli ameriško mesto, medtem ko bi Amerikanci lažje dosegli ruska mesta in industrijske centre, ker imajo letalska oporišča povsod na svetu in so z njimi tudi obkolili Sovjetsko zvezo.

Na izpopolnjevanju medcelinskih raket pa delajo tudi Amerikanci, vendar kot pravi, jim je takšna raketa eksplodirala v zraku in ni izpolnila predvidenih strokovnjakov.

Novo šolsko leto se je pričelo

Tudi na Velikih Poljanah so se odprla šolska vrata in sprejela v učilnice stare in nove šolarje. Po prijetnih počitnicah so naši otroci kar neradi posedli v svoje stare klopi, zato pa so na novo sprejeti toliko nestrpnosti pričakovali, da prvič prestopijo šolski prag — prag novega sveta. Nova upraviteljica tov. Grabljevec je letos še prav posebno pazljivo in ljubeznivo sprejela te mlade učenjake, vsakega posebej z vso obzirnostjo povprašala o tem in onem in kar lepo so se razumeli, saj jih je pridobila z gesto, ki otroku najbolj prija — pogostila in obdarila jih je skromno ter je tako njihova srca na mah pridobila.

KAJ JE NOVEGA PO SVETU

Kakor koli že, na veliko se troši denar, ki ga odtrgavajo delovnim množicam, da bi izumili sredstvo, ki bo lahko samo rušilo tisto, kar je bilo z muko postavljeno in nihče več ne bo v sigurnosti za lastno življenje.

NAJVEČJI DAVKI V ZDA

Kaj radi tožimo čez davke in odtegljaje, toda po objavi Ameriškega statističnega urada je minulo leto plačal vsak Američan 327 tisoč din davka. Skupno so lani v Ameriki pobrali za davek 726.000 milijard dinarjev. Za oboroževanje Amerike je vsak državljan prispeval 144.600 dinarjev, za prosveto pa 50.000 dinarjev.

OPICA UKRADLA OTROKA

Večkrat se zgodi, da v krajih, kjer žive opice, rade uporabljajo otroka. V Francoski Gvineji se je neka mati podala z dojenčkom na hrbtni z 9-letno hčerko v sosednjo vas, da bi tam oprala perilo. Ko je mati prala, je dojenčka izročila hčerki v varstvo. Iznenada pa je napadel dekle šimpanz, ki se je skrival za nekim grmovjem, ji iztrgal dojenčka in izginil. Obupana mati je poklicala na pomoč vaščane, ki so pričeli opico takoj zasledovati. Po večurnem iskanju so našli šimpanza na neki skali, kjer je otroka pestoval in ljubkoval. Predno so mu ga končno odvzeli, ga je v onemogoči jezici ugriznil in izginil v džungli.

LOČITVE

Neki angleški sodnik za ločitve je ob svoji upokojitvi daroval za izgradnjo stanovanj 3000 funtov (ca. 5 milijonov dinarjev). Do upokojitve je razvezal čez 5000 zakonov in pravi, da je pravi vzrok tolikšnim ločitvam pomanjkanje stanovanj.

POSTELJO MORAJO ODNESTI VEN

Vodstvo kraljevskega ženskega internata v Londonu je izdalo predpis, po katerem morajo študentke internata takoj odnesti iz spalnice posteljo, čim jih obišče kak moški. Študentke so setemu uprle in so v pritožbi zoper ta predpis navedle, da to ni samo nepotrebno marveč tudi ponižujoče delo.

APARAT ZA ŠIVANJE ŽIL

Sovjetske bolnišnice so opremljene z najmodernejšimi aparati in napravami. Imajo posebne instrumente, ki so potrebni za operacije srca, ožilja in pljuč. Med njimi je tudi majhen aparat za šivanje krvnih žil različnega premera.

VEČ UMOROV

Pravi, da je v Angliji, odkar so odpravili smrtno kazen, vsak dan več umorov. Od marca, ko je ta zakon stopil v veljavo, je bilo že 90 umorov. Javnost se tudi razburja, ker je na prostosti več zločincev, ki so storili umore pred nekaj leti.

Iz naših krajev

NAM PIŠEJO

Pismo iz Starega trga

Iz Starega trga iz Poljanske doline smo dobili pismo, v katerem piše med drugim tudi naslednje: »V 35. številki Novic smo brali članek pod naslovom »V Predgradu bi radi imeli pošto«. Starotražanom se ne zdi pravilno pa tudi gospodarsko ne bi bilo, če bi pošto premestili iz Starega trga v Predgrad. Ali bi bilo to umestno, da bi se poštni urad premestil v Predgrad, ki je oddaljen od Starega trga okoli 2 km? Vedeti moramo, da imamo va-

si, kakor so na primer Radenci in druge, ki so oddaljene od pošte dve uri. V Predgradu pa prejemo pošto vsak drugi dan.

Imajo novo motorno brizgalno

Prostovoljno gasilsko društvo Podpreska — Lazec je v preteklem letu precej napredovalo. Občinska gasilska zveza Draga-Loški potok nam je dala sredstva, da smo si nabavili novo motorno brizgalno. Novo brizgalno smo slovesno izročili svojemu namenu 11. avg. Priredili smo tudi vrtno veselico.

Naši ljudje se dobro zavedajo pomena gasilske organizacije, zato je tudi slavnost ter veselica lepo uspela. Vsem, ki so sodelovali osebno ali pa z materialnimi prispevki,

KINODVORANA IN LUZE

Pred izhodnimi vrati kinodvorane v Kočevju so tri kotanjke, ki se ob deževju napolnijo z vodo. Zaradi teh luž se je že marsikateri obiskovalec filmskih predstav jezil na upravo kina, ker ne odpravi te nepravilnosti. Treba je le eno ali dve samokolnici debelejšega peska in zadeva z lužami bo urejena. Pa še nekaj! Tudi namestitve žarnice pri izhodu iz dvorane bi bila zaželjena.

Kinoobiskovalec

ELEKTRIKA V STRUGAH

V Strugah imajo elektriko samo v dveh vaseh, pa še tam samo v nekaterih hišah. Napeljava elektrike počasi napreduje in bo minulo leto nekaj časa, predno bodo dobili vsi zainteresirani električno luč. Elektrifikacijski odbor se trudi, da bi elektrifikacija vasi čim hitreje potekala.

V PREDGRADU IMAJO SOLO

7. septembra sta prišla iz Kočevja v Predgrad šolski nadzornik in sanitarni inšpektor. Njun prihod je pozdravilo 40 šolobveznih otrok iz Predgrada in njihovi starši. Starši so tovarišem iz Kočevja razložili, da je ustanovitev šole v Predgradu potrebna, nakar sta tovariša šla v zadrugi dom in si ogledala prostore v domu. Določila sta dva prostora za šolske učilnice. V šoli v Predgradu bosta poučevali dve učni moči. Pouk v novi šoli se je že pričel.

Prizadeti starši iz Predgrada in okoliških vasi so zelo zadovoljni, da je dobil njihov kraj svojo šolo.

Besede o kočevskem vlaku

Spadam v tisto galerijo »srečnikov«, ki se vozijo z vlakom v službo v Kočevje. O železniški postaji Zlebič ste sigurno že slišali. Postajno poslopje predstavlja lesena baraka. Letos so barako delno obnovili. To je bil spet znak, da se bo treba za nekaj časa spet treba odreči željam po novem postajnem poslopju v Zlebiču.

Danes ni naš namen pisati o tej baraki, temveč o čudnih muhah muhah kočevskega »brzca«, ki je v zadnjih dneh večkrat imel zamudo, enkrat celo pol ure. Kje so vzroki za zamude kočevskega vlaka v poletnem času, nam potnikom ni znano. V zimskem času so zamude opravljive, v letnem času pa teh zamud ne morejo opravičiti niti slaba kočevska proga, niti lokomo-

tive starega tipa, ki vozijo na kočevski progi. Gre namreč za to, da delovni ljudje zamujajo službo in da gre pri enkratni zamudi vlaka, če je ta daljša, precejšnje število delovnih ur v »zrak«.

Kočevska proga ima žalosten sloves, da je ena med najslabšimi v Sloveniji. Med zadnjo vojno je bila ta proga težko prizadeta. Dokler ne bo proga temeljito obnovljena — vsaj na tistih mestih, kjer je stanje najslabše — bo proga vedno slabša ter tudi lokalna popravila ne bodo dosti pomagala.

Vendar pa tudi slabo stanje proge ne bi smelo biti vzrok (če je to vzrok?) za zamude vlakov. Morda pa tiči vzrok kje drugje? Naj bo kakor koli! Delavci in uslužbenci, ki imamo zaposlitev v Kočevju, želimo, da bi vlak kljub vsem težavam, ki jih ima železnica, prihajal in odhajal po določenem voznem redu, pa bodo odpadla negodovanja in jeza na kočevski vlak.

PROMETNA NEZGODA

V četrtek 12. sept. ob 6.30 se je pripetila na Ljubljanski cesti v Kočevju težja prometna nesreča. Iz Kočevja je vozil na redni progi avtobus »Avto« podjetja Kočevje v smeri proti Ljubljani, iz nasprotni smeri pa je vozil unimog, šofer Janez Lesar, zaposlen pri »Zidarju« Kočevje. Pred srečanjem avtobusa in unimoga se je pripetila iz stranske ceste iz Mahovnika s kolesom na glavno cesto S. H. Iz neznanega vzroka je prišlo do trčenja unimoga z avtobusom. Šofer Lesar je bil pri tem težko poškodovan, dočim je na avtobusu samo materialna škoda. Tudi na unimogu je precejšnja materialna škoda.

Lovske dogodivščine z medvedi

Tov. Z. Š., član lovške družine Kočevje, je šel skupno s tremi lovskimi tovariši na lov na srnjaka v Mahovniški hrib. V gozdu se je vsedel na smrekov štor, kjer je

prišla k lovcu medvedka, ki ga je začuden gledal in se postavila na zadnje noge. Godrnjala je, da je lovca kar stisnilo pri srcu in je puško še bolj krepko prijel. Medvedka in lovec sta se gledala iz oči v oči. Nepriljetno situacija sta rešila dva mlada medvedka, ki sta pripadljala za materjo. Medvedka je z mladim zarodom odšla po svojih potih.

Lovec je začuden obsedel na štoru. Kar verjeti ni mogel, da so ga obiskali v tako kratkem času kar štirje medvedi. To se ne pripeti vsak dan in tudi vsakemu lovcu ne. Še ves v mislih pri medvedih, je zagledal srnjaka, ki je šel nič hudega sluteč proti njemu. Srnjakovo rogovje bo krasilo stanovanje lovca Z. Š.

Nadaljujmo zgodbo o medvedih. Tudi delavci gozdne uprave Stara cerkev, ki čistijo gozd na Malogorskem grebenu so srečali medveda. Medved se je čutil osamljenega in je brez strahu prihajal med delavce, ki so ravno malicali. Delavci so medveda pogostili s kruhom.

Prežihov zbornik

manj živa, kot je bila ob izidu. Zato bo v Zborniku našel v bogatem gradivu vsakdo mnogo. Oglejmo si to gradivo!

Najprej njegova pisma raznim osebam, ki so tu zbrana. Koliko gradiva je v njih za spoznavanje Prežiha — človeka! Tu srečamo pisatelja — začetnika, borca za socializem in končno človeka samega, ko zapiše: »Teško pišem, ker mi smrt sedi na vratu.« In njegova skrb za mater v letih okupacije in v dneh osvoboditve, ki nam veje iz nekaterih pisem, — vse to nam približa pisatelja bolj kakor še tako dolga in učena razprava, pripovedovanja in opisi.

Za pismi so na vrsti pričevanja ljudi, ki so se srečavali s pisateljem. Tu so spomini maršala Tita, pisatelja Finžgarja in Meška, Kardelja in še lepa vrsta drugih znanih in manj znanih javnih delavcev. V vsakem sestavku najdemo dosti tistega, kar more zanimati slehernega bralca o delu in življenju pisatelja.

Zatem sledijo razprave, ki so sicer namenjene tistim, ki bodo proučevali Prežihovo delo, ki pa morejo biti v določenem obsegu prav poučne tudi za povprečnega bralca. N. pr. o življenjski poti pisatelja, o nekaterih njegovih delih itd. Ta del zaključuje bibliografija.

Skozi vse knjigo so razsute dragocene slike v zvezi s pisateljem: lepe fotografije Prežihovega domovanja in sveta pod Uršjo goro, slike pisatelja, njegove družine in oseb, ki jih srečamo v njegovih spisih ter slike slikarja Janeza Vidica, ki jih je narisal prav za to knjigo: zibelka, orodje, hiša itd.

Knjigo je pripravila Marja Boršnik s svojimi študenti na Univerzi, ki jih ji vodilo prizadevanje, da se poglobi podoba človeka delavca in ustvarjalca — Prežihovega Vrancana.

Ta, po bogati vsebini in lepi opremljeni odlična knjiga, ki šteje nad 400 strani velike oblike, mora priti tudi v ljudske knjižnice, da bo dosegljiva širokemu krogu bralcev, ki bodo z zanimanjem segali po njej.

KRAJEVNI URAD V PREDGRADU

Odkar je bil del občine Predgrad priključen h Kočevju, imajo v Predgradu krajevni urad in sicer za naslednje vasi: Videm, Nemška loka, Brezovica, Kralji, Vimol, Čepelje, Jelenja vas, Paka, Dol, Laz, Hrelin, Vrt, Bilpa in Predgrad.

PRODAMO

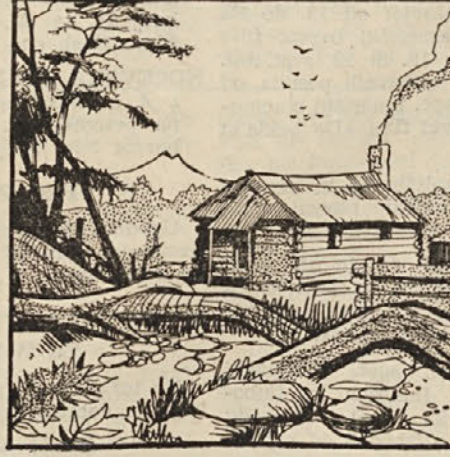
DPD Svoboda Kočevje-Rudnik prodaja 200 stolov iz upogojnega lesa, primernih za kinodvorane, pisarne ali gostišča. Cena ugodna. Ogled stolov je možen vsak delavnik v dopoldanskih urah na upravi rudnika Kočevje.

FRIBEDIL B. MLAKAR

ZGODBA

Z DIVJEGA SEVERA

MARISAL C. OBLAK

61

Tedaj je skozi temo prišel nepričakovano moč z betom. Blisk in Kresnica sta pustila ubito sovražnikovo telo in tekla proti gornjemu koncu Kwahooja, kjer je Kresnica s svojim mehkim jezikom dolgo in nežno lizala tovarišev rane.

Ko se je zdanilo, se jima je približala žena in jima vrgla velike kose surovega mesa. V začetku se ga je dotaknila le Kresnica, kajti Bliska je še vedno motil duh po človeku, ki se je držal tega mesa.

62

Tedaj je mož prisegel, da se ne bo več dotaknil teh živali, ki so mu ohranile življenje na Kwahooju, pa naj se zgodi karkoli.

Naslednji dan je tudi Blisk jedel meso, ki so se ga dotaknile človeške roke. Te tri dni so se skupaj gostili ljudje in divja volkova. Nekega jutra pa sta Blisk in Kresnica splavala na breg in izginili. Črne ženske oči so se lesketale v solzah, ko je videla odhajati živali, kajti vedela je, da ju ne bo videla nikoli več.

63

Daleč v divji puščavi, na vzhodu od Velikega slanega jezera, je Gaston zgradil iz debelih debel novo kočjo. V tem zapuščenem kraju je živel kot lovec s svojo ženo Ivano in štiriletno hčerko.

Lisko je bil edini gospodarjev pes in tudi Lisko je poznal samo enega gospodarja in ta je bil Gaston Rouget, pravi gospodar pa je bila mala Ivana, ki je preživljala četrto rosono pomlad in je bila za Liska božanstvo.

64

Lisko je bil velik; po njegovih žilah je tekla več del kri psa-ovčarja. Toda njegovo srce je bilo mehko in je trepetalo. Sam je blodil dolge noči ob lunine svitu in, ko je slišal klicanje divje volkulje, je prislunil in na dnu njegovega grla je žalostno zajekalo. Toda odgovoril ni nikoli. Kajti to je bil glas tujke, ki ni pripadala njegovemu rodu. Bil je sam, kakor je bil sam že toliko časa v tej najbolj divji pušči, v kateri je bila najbližja kočja oddaljena trideset milj.